

Jaarverslag SKIN 2017

**Koningin Wilhelminalaan 5, 3818 HN Amersfoort
tel. 033-4450655
www.skinkerken.nl, info@skinkerken.nl**

Inhoudsopgave	
Voorwoord	3
I. Inleiding	3
II. Organisatie	4
III. Regionalisatie en regionale contacten	4
IV. Opleiding en kadervorming.....	6
V. Kerk en samenleving	7
VI. Overheid en politiek	9
VII. Advies, consultatie, voorlichting en onderzoek.....	9
VIII. Contacten en samenwerking.....	11
IX. Tenslotte.....	13
Bijlage A: Stichting Vrienden van SKIN	15
Bijlage B: Bestuur en staf van SKIN.....	15
Bijlage C: Ledenlijst SKIN	16

Voorwoord

2017 is een gezegend jaar voor SKIN geweest. Onder de leiding van onze Heer Jezus Christus verzorgden we de derde editie van onze nieuwe toerustingscursus voor leiders van internationale kerken en migrantenkerken in Almere. Bovendien zijn we in samenwerking met de Vrije Universiteit Amsterdam gestart met de eerste editie van onze eenjarige postdoctorale ambtsopleiding voor pastors en leiders van internationale kerken. Om er een paar voorbeelden te noemen.

We zijn ons steeds bewuster van onze unieke rol in kerkelijk en maatschappelijk Nederland en van de noodzaak en urgentie om ons zodanig te positioneren dat zowel onze lidkerken als andere betrokkenen bij SKIN het belang en de toegevoegde waarde van ons werk aan den lijve ervaren en zich deelgenoten weten van onze vereniging en (meer) betrokken raken bij dit werk. Deze diverse groepen betrokkenen kunnen hun mede-eigenaarschap van het werk uiten door een steentje bij te dragen – met tijd, gebed, inzet, een financiële bijdrage of welke vorm dan ook – aan het al-overstijgende ideaal van Samen Kerk zijn.

Het gaat niet (alleen) om *fundraising*. Onze kerntaak is om vrienden en relaties te werven; *friendraising* is de rode draad die door alle aspecten van het werk van SKIN heen loopt. Om het commitment van onze lidkerken en andere betrokkenen te bevorderen, hebben we plannen gemaakt om relatiegerichter te werk te gaan. Dat is uiteindelijk onze *core business*: relaties bouwen en bruggen slaan, tussen migrantenkerken en internationale kerken onderling, tussen migrantenkerken en autochtone kerken, tussen migrantenkerken en allerlei organisaties in verschillende facetten van de samenleving. De beperkte mankracht en middelen hebben we ons niet laten weerhouden om de gemeenschappen en mensen op te zoeken waarop ons werk primair is gericht. Door het delen van onze zegeningen en uitdagingen en het afstemmen van wederzijdse verwachtingen zijn we naar elkaar toegegroeid. Wij hebben aan den lijve meegemaakt dat er veel mensen zijn die SKIN een warm hart toedragen. Deze gemeenschappen en individuen die belangeloos hun tijd, diensten, expertise, giften en niet te vergeten hun passie bij SKIN inzetten, zijn onmisbaar voor dit werk. Wij zijn door God aan elkaar gegeven om elkaar tot steun en zegen te zijn. Onze Hemelse Vader voorziet de uitdagingen die op ons pad komen en voorziet in onze behoeften. Het is uiteindelijk niet ons werk, maar het Zijne. Het is niet onze Kerk, maar de Zijne!

Wij zijn in de eerste plaats onze Heer dankbaar voor Zijn zegen en leiding in de afgelopen jaren. Onze dank gaat ook uit naar onze lidkerken en vrijwilligers, de Stichting Vrienden van SKIN, de Protestantse Kerk in Nederland en de fondsen en donateurs die ons financieel gesteund hebben.

Met de bede om Gods leiding gaan wij vol vertrouwen en inspiratie verder.

Namens het bestuur van Samen Kerk in Nederland (SKIN),

Ds. Rhoïnde Mijns-Doth, voorzitter

I. Inleiding

Dit jaarverslag is een weergave van de activiteiten van SKIN op allerlei terreinen in het afgelopen jaar. In 2017 zijn er verdere stappen gezet om onze doelstellingen en de beleidsprioriteiten (met name opleidingen en toerusting van leidinggevenden in internationale kerken en migrantenkerken) te realiseren vanuit de hoofdstrategie om regionale netwerken van kerken op te zetten en/of te versterken. Daarnaast zetten wij ons ook in 2017 in op tal van andere gebieden.

II. Organisatie

In 2017 hebben twee bestuursvergaderingen plaatsgevonden en heeft het dagelijks bestuur zesmaal vergaderd.

De jaarlijkse algemene ledenvergadering (ALV) van SKIN werd dit jaar op 17 juni gehouden bij lidkerk *Maranatha Community Transformation Centre* in Amsterdam. Meerdere documenten werden besproken en goedgekeurd, waaronder de jaarverslagen en –rekeningen van de afgelopen jaren, aangezien er vorig jaar geen ALV heeft kunnen plaatsvinden. De beleidsprioriteiten voor de komende jaren werden ook vastgesteld, namelijk toerusting, regionalisatie en zichtbaarheid. SKIN zal zich blijven inzetten voor de toerusting van (huidige en toekomstige) leidinggevenden binnen de internationale kerken en migrantenkerken, de versterking van regionale netwerken en het vergroten van de zicht- en hoorbaarheid van haar primaire doelgroep in de Nederlandse kerk en samenleving. Het laatste gedeelte van de ALV betrof een presentatie over de nieuwe postdoctorale ambtsopleiding van SKIN en de VU.

De digitale nieuwsbrief is in 2017 tweemaal verschenen, in het voor- en najaar. De nieuwsbrief biedt een keur aan aankondigingen en impressies van activiteiten en bijeenkomsten, zowel van de werkorganisatie als van de lidkerken.

Drs. Leen van Drimmelen is per 17 juni afgetreden als adviseur vanwege zijn leeftijd. Het bestuur van SKIN is hem dankbaar voor zijn bijdrage aan het werk van SKIN.

Dit jaar hebben de coördinator en het bestuur van SKIN de bezoeken aan allerlei migrantenkerken en internationale kerken in verschillende delen van het land voortgezet en geïntensiveerd. Het bezoeken van onze (potentiële) lidkerken en het onderhouden van de onderlinge relaties zijn een wezenlijk aspect van ons werk. Deze bezoeken vormen voor ons een onschatbare bron van inzichten in het kleurrijke kerkelijke landschap in ons land en helpen om het werkveld te verkennen en de vele internationale kerken die Nederland rijk is verder in kaart te brengen. Hiermee doen we ook inspiratie op en delen we graag deze ervaringen door middel van presentaties en artikelen.

Het contact en de samenwerking tussen SKIN en Stichting Vrienden van SKIN (voorheen Stichting Vrienden Migrantkerken) is in 2017 voortgezet.

III. Regionalisatie en regionale contacten

Sinds 2012 vormt regionalisatie de voornaamste strategie van SKIN om haar doelstellingen en beleidsprioriteiten te realiseren. Het bestuur van SKIN ziet namelijk dat er steeds meer behoefte is om daar waar nodig regionale en/of lokale/stedelijke netwerken van (onder meer) internationale kerken en migrantenkerken in Nederland te vormen en de contacten met de bestaande regionale netwerken te intensiveren, vooral in de grote steden waar veel internationale kerken zijn gevestigd. Hiermee hoopt SKIN dat de eenheid van en solidariteit tussen allerlei christelijke kerken en geloofsgemeenschappen meer gestalte krijgt. Om bepaalde uitdagingen waarmee de kerken geconfronteerd worden het hoofd te bieden is een regionale aanpak nodig. Zo kunnen de internationale kerken effectiever en sneller benaderd worden. SKIN wil de komende jaren investeren in en een bijdrage leveren aan de versterking van de relatie tussen internationale kerken onderling en met de autochtone kerken, waarvan de vertegenwoordigers zo efficiënter kennis kunnen maken met de lokale internationale kerken. Kerken en geloofsgemeenschappen kunnen dan lokaal samen naar buiten treden en zo worden ze beter erkend en gehoord.

Almere

Op 15 juli organiseerden Stichting *God's Glory* en diverse kerken in Almere de zevende jaarlijkse Dag van Eenheid, Liefde & Respect (voorheen Dag van de Eenheid) in Almere. Deze dag is bedoeld voor

christenen die ernaar verlangen om de eenheid van het Lichaam van Christus in Almere te dienen en samen te getuigen van hun gezamenlijk geloof in Christus naar de (lokale) samenleving. Tot de organisatoren behoorden enkele lidkerken van SKIN. SKIN-voorzitter ds. Rhoïnde Mijns-Doth was hierbij aanwezig.

Amsterdam

SKIN onderhoudt al jaren het contact met de *Pentecostal Council of Churches* (PCC), een koepelorganisatie van migrantenkerken en internationale kerken in Amsterdam. De PCC en SKIN hebben gemeenschappelijke lidkerken. In 2015 hebben zij uitgesproken met elkaar te willen samenwerken om zowel de autochtone als de niet-autochtone kerken in de stad met elkaar te verbinden en hebben zij hiervoor een gezamenlijk plan gemaakt.

Op uitnodiging van voorzitter Henk Meulink van de Raad van Kerken Amsterdam heeft de SKIN-coördinator op 21 september gesproken tijdens de Algemene Vergadering van de Raad. Hij presenteerde een overzicht van de zeer diverse internationale kerken en migrantenkerken in Nederland, waarvan een groot deel is gevestigd in Amsterdam, en ging met de aanwezigen in gesprek over de mogelijkheden om de relaties te bevorderen tussen autochtone en internationale kerken. Een vertegenwoordiging van de PCC was hierbij aanwezig, evenals SKIN-voorzitter Rhoïnde Mijns-Doth en penningmeester Jan Scholten. Vervolgens heeft op 13 december een ontmoeting plaatsgevonden tussen een vertegenwoordiging van het bestuur van de Raad van Kerken Amsterdam en de voorzitter en penningmeester van SKIN. Dit gesprek op het kantoor van SKIN in Amersfoort had als doel om de mogelijkheden van samenwerking verder te inventariseren en te concretiseren.

Arnhem

Traditiegetrouw organiseerde het Platform Migrantkerken Arnhem in samenwerking met de Arnhemse Rooms-Katholieke en Protestantse kerken een gemeenschappelijke viering op Hemelvaartsdag. Dit jaar vond op 25 mei de negende jaarlijkse hemelvaartsviering plaats, met als thema 'In verscheidenheid verbonden'. Tot de organiserende kerken behoorden de SKIN-lidkerken Evangelische Broedergemeente Arnhem, *Gereja Kristen Indonesia Nederland* en *Persekutuan Kristen Indonesia* (PERKI) Arnhem/Gelderland. Dit jaar traden PERKI en de Molukse gemeente KJPIN gezamenlijk op als gastvrouw.

Rotterdam

De verwachte voordelen van het regionalisatieplan worden steeds duidelijker. In 2007 werd door bestuursleden ds. Robert Calvert en pastor Onaolapo Asubiaro stichting SKIN-Rotterdam officieel opgericht. SKIN-Rotterdam laat zich in haar werkwijze inspireren door de landelijke vereniging SKIN.

SKIN-Rotterdam is een onafhankelijke rechtspersoon en heeft een eigen bestuur. Pastor Nana Opoku Konu is voorzitter en in 2010 is Madelon Grant aangesteld als coördinator van SKIN-Rotterdam. Pastor Onaolapo Asubiaro neemt zitting in zowel het bestuur van SKIN als het bestuur van onze dochterorganisatie SKIN-Rotterdam.

Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van SKIN-Rotterdam organiseerde zij meerdere bijeenkomsten. Op 23 juni vond in samenwerking met Operatie Mobilisatie een pastors conferentie plaats rondom het thema 'Transformatie - hoe kun je impact hebben op de samenleving'. Op 16 september vierde SKIN-Rotterdam haar tienjarig jubileum. Allerlei relaties waren hierbij uitgenodigd (internationale en autochtone kerken, maatschappelijke organisaties, lokale politiek en de gemeente, fondsen en media). Op deze dag trad Madelon Grant af als directeur van SKIN-Rotterdam. Op 19 november hield SKIN-Rotterdam een speciale dankdienst ter afsluiting van het lustrumjaar.

De fulltime directeur is opgevolgd door twee parttimers; het bestuur van SKIN-Rotterdam heeft Jane Martie-Chatlein benoemd als coördinator, en Karin de Schipper-Visser als directeur.

Utrecht en Zeist

In Utrecht en Zeist heeft de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) onder leiding van ds. Simon de Kam en drs. Albert Luiks, in samenwerking met voormalig SKIN-adviseur dr. Hans Visser, pastor Kelvin Onyema en mevrouw Diana Purba al enkele jaren zich ingezet om allerlei internationale kerken in Utrecht en Zeist te bezoeken en de kennismaking tussen autochtone kerken en internationale kerken

te bevorderen. Verder bestaat de werkgroep uit een aantal vertegenwoordigers en leden van de PKN en van diverse migrantenkerken in de regio. Onderlinge relaties werden versterkt door het mede mogelijk maken van ontmoetingen tussen vertegenwoordigers van de Protestantse Gemeente Classes Utrecht en Zeist en vertegenwoordigers van internationale kerken in beide steden. Bovendien hebben diverse kerken samen een multicultureel korenfestival georganiseerd op 10 juni. Deze jaarlijkse viering vond plaats in de Domkerk in Utrecht. Diverse kerken, waaronder SKIN-lidkerken *LifeWord Christian Center*, Oromo Christelijke Kerk en PERKI, leverden een bijdrage hieraan. Verder waren de penningmeester en coördinator van SKIN hierbij aanwezig.

Op 7 november presenteerde de werkgroep 030-gids van de PKN de gids 'Interculturele kerken in Utrecht', een overzicht van ruim 50 migrantenkerken en internationale kerken in het 030-telefoongebied, tijdens een bijeenkomst in de Jeruëlkapel te Utrecht. Burgemeester van Utrecht, de heer Jan van Zanen, ontving het eerste exemplaar van de gids. De werkgroep heeft dankbaar gebruik gemaakt van het eerste overzicht van SKIN-adviseur dr. Hans Visser, die jaren geleden een gedetailleerd overzicht publiceerde van de internationale kerken in de stad Utrecht. Dr. Visser heeft de presentatie bijgewoond, samen met vertegenwoordigers van internationale en autochtone kerken en andere betrokkenen.

Al een aantal jaren is er een netwerk in ontwikkeling van autochtone en internationale kerken in Utrecht. Op 28 november kwamen vertegenwoordigers van diverse kerken weer bij elkaar voor gebed, uitwisseling en overleg.

IV. Opleiding en kadervorming

Ook in 2017 vormden opleidingen, toerusting en training van leidinggevendenden in de internationale kerken en migrantenkerken een prioriteit voor SKIN.

In 2017 organiseerde en verzorgde SKIN de derde jaarlijkse editie van haar nieuwe toerustingscursus voor leiders van migrantenkerken en internationale kerken. Deze praktische en interactieve training is ontwikkeld door christelijke experts met een rijke interculturele levens- en werkervaring in binnen- en buitenland. Hiermee wil SKIN een bijdrage leveren aan het opbouwen en versterken van het Lichaam van Christus in de eigen regionale context en de kerkleiders ondersteunen in het vervullen van de gezamenlijke missionaire roeping.

Na de SKIN-cursus verzorgd te hebben in Amsterdam (2015) en Utrecht (2016), viel de keuze dit jaar op Almere. Het aanbod is dit jaar gegroeid; met meer cursusdagen en enkele nieuwe modules. Dit jaar vond de SKIN-cursus namelijk plaats op 15 zaterdagen in de perioden april-juli en september-november. Er hebben zo'n 25 leiders van diverse internationale kerken geparticipeerd in deze Engelstalige toerustingscursus. Deze kerkleiders komen oorspronkelijk uit landen als Congo, Eritrea, India, Indonesië, Myanmar, Nederland, Suriname en Syrië, en behoren tot diverse kerkelijke tradities (Oriëntaals-Orthodox, Rooms-Katholiek, Protestants, Evangelisch en Pinkster). Tijdens de cursus kwamen de volgende onderwerpen aan bod: Gods koninkrijkcultuur en menselijke culturen, de culturele achtergronden van de Bijbel, wereldbeelden en contextualisatie, integrale zending, de missionaire migrantenkerk, cross-culturele training en intercultureel kerk-zijn, zorg voor de pastor, cross-culturele pastorale zorg, discipelschap, Bijbels leiderschap, kerkmanagement, wereldwijde kerkgeschiedenis en kerkelijke tradities in Nederland, preken en onderwijzen van Gods Woord, het christelijk huwelijk, het opvoeden van kinderen, jeugdwerk en fondsenwerving voor kerken.

Uit de getuigenissen blijkt dat de cursus enorm verrijkend is voor zowel de trainers als voor de deelnemers, die niet alleen worden toegerust om hun geloofsgemeenschap beter te kunnen leiden in de Nederlandse context, maar ook naar elkaar toe groeien en hun inzichten, ervaringen en uitdagingen met elkaar delen en elkaar hierdoor bemoedigen en versterken.

Op 18 november werd deze derde jaarlijkse SKIN-toerustingscursus in Almere feestelijk afgesloten met eindpresentaties door de deelnemers, uitreiking bewijzen van deelname door SKIN-voorzitter ds. Rhoïnde Mijns-Doth en getuigenissen van zowel de trainers als de deelnemers.

SKIN hoopt ook in de komende jaren deze toerustingscursus te blijven ontwikkelen en verzorgen, elders in het land.

Al een lange tijd constateren wij dat één van de vruchten, tevens een bewust doel, van de toerustingscursus van SKIN is dat er verbindingen ontstaan. Niet zelden worden trainers door sommige cursisten uitgenodigd om te (s)preken of een training te verzorgen in de eigen kerkgemeenschap. Zo heeft cursus-deelnemer Paul Mutama op 21 oktober dr. Daniel Ahn uitgenodigd als gastspreker bij een conferentie in Dordrecht met als thema ‘Missionaire migrantenkerk zijn in Nederland. De rol van de christelijke kerk in een verscheurde wereld’.

In samenwerking met de Vrije Universiteit (VU) Amsterdam werkt SKIN al een tijd aan een eigen ambtsopleiding voor pastors en leiders van migrantenkerken en internationale kerken. Op 8 september is de eenjarige postdoctorale ambtsopleiding (60 EC) officieel van start gegaan. De eerste colleges werden gegeven door dr. Simon Ririhena en dr. Samuel Lee, de coördinatoren van het *Center for Theology of Migration*, het samenwerkingsverband tussen SKIN en VU, en hiermee ook van de ambtsopleiding. SKIN-voorzitter Rhoïnde Mijns-Doth en de coördinator Anmar Hayali hebben deze feestelijke dag bijgewoond. Inmiddels participeren zes studenten uit diverse kerken in deze eerste editie van de opleiding. Bovendien hebben hoogleraren en andere deskundigen met diverse achtergronden (kerkelijke tradities, culturele achtergronden en onderwijsinstututen) op uitnodiging gastcolleges verzorgd.

V. Kerk en samenleving

De VU Amsterdam startte op 6 maart de onderzoeksplaats *Charismatic and Pentecostal Christianity* in samenwerking met de Charismatische Werkgemeenschap Nederland. Onder leiding van docent en onderzoeker dr. Miranda Klaver wordt onderzoek gedaan naar de religieuze en maatschappelijke betekenis van charismatische vernieuwingsbewegingen in Nederland. Op uitnodiging van dr. Klaver heeft de coördinator van SKIN deze startbijeenkomst bijgewoond.

Op 25 maart organiseerde het Moluks Theologisch Seminarie in samenwerking met de PKN een conferentie met als thema ‘Vieren of treuren. De betekenis van 65 jaar Molukse kerken in Nederland voor de relatie met de Nederlandse kerken’. Namens SKIN hebben penningmeester Jan Scholten en de coördinator deelgenomen aan deze conferentie die plaatsvond in het Moluks Kerkelijk Centrum te Houten.

Op uitnodiging van ds. David Osei Asare, de nieuwe predikant van SKIN-lidkerk *Presbyterian Church of Ghana* (PCG), heeft de SKIN-coördinator op 2 april de speciale dankdienst te Amsterdam bijgewoond die onderdeel was van de derde Europese conferentie van de PCG, en een korte toespraak verzorgd. Vertegenwoordigers van de PCG in acht landen kwamen bijeen van 30 maart t/m 3 april.

Op uitnodiging van Alpha Europa en Alpha Nederland heeft coördinator Anmar Hayali van 30 april t/m 3 mei, samen met zo’n 100 landgenoten, deelgenomen aan de internationale leiderschapsconferentie van *Alpha International*. Ongeveer 6500 christelijke leiders uit meer dan 80 landen hebben deze conferentie in Londen bijgewoond. Naast de plenaire sessies en workshops heeft de SKIN-coördinator een bijeenkomst bijgewoond over het (net)werk van Alpha in het Midden-Oosten en zich verder georiënteerd op de mogelijkheden om Alpha te promoten binnen de internationale kerken in Nederland.

De Raad van Kerken Amsterdam organiseerde op 13 mei een netwerkbijeenkomst voor zijn relaties, om het eigen werk te presenteren en (verdere) ontmoetingen tussen lidkerken en andere betrokkenen te faciliteren. Op uitnodiging waren de voorzitter en penningmeester van SKIN hierbij aanwezig.

In het bijzonder vanwege het afscheid van Geesje Werkman als diaconaal werker en specialist op terrein van vluchtelingen vanuit de Dienstenorganisatie van de PKN, organiseerde de PKN op 19 mei een werkconferentie met als titel 'De rol van de kerk op terrein van vluchtelingen: asiël in Nederland en Europa', met tal van deskundige sprekers. Namens SKIN heeft de coördinator geparticipeerd in deze conferentie in Utrecht.

Op 31 mei werd het boek 'Kerken delen. Een brochure over de kansen en valkuilen van het gezamenlijk gebruik van kerkgebouwen' gepresenteerd tijdens een bijeenkomst in Utrecht. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan PKN-scriba ds. René de Reuver. Het boekje behandelt korte casussen met betrekking tot het delen van kerkgebouwen tussen autochtone en internationale kerken en is het resultaat van de samenwerking tussen meerdere organisaties die in het veld werkzaam zijn.

Op uitnodiging van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) heeft de coördinator van SKIN op 20 juni deelgenomen aan de eerste expert meeting van *Learning Christianity Worldwide* (LCW) in Amsterdam, rondom de vorming van een 'learning community' over wereldwijd Christendom. LCW is een instituut binnen de PThU Amsterdam/Groningen dat in samenwerking met predikanten, zendelingen, christelijke gemeenschappen en academici verdieping wil bereiken "in het leren kennen en beter verstaan van de diversiteit en pluriformiteit van het christelijke geloof wereldwijd en dat kunnen verbinden met de diversiteit en pluriformiteit van het christelijke geloof in Nederland."

Ter gelegenheid van de afschaffing van de trans-Atlantische slavenhandel in Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen werd op initiatief van het Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis (NiNsee) door SKIN-lidkerk de Evangelische Broedergemeente Nederland op 1 juli een landelijke Ketu Kotu bezinningsdienst gehouden in de Koningskerk te Amsterdam. De kerkdienst stond in het teken van gedenken en het samen vieren van de vrijheid, waarbij vrijheid en bevrijding neergezet werden als thema's van ons christelijke geloof. Ds. Humbert Hessen, bisschop van de Broedergemeente, ging voor tijdens de dienst. Aansluitend aan deze kerkdienst vond de Nationale Herdenking plaats bij het Nationaal Monument Slavernijverleden in het Oosterpark te Amsterdam.

Op 1 september vond de kick-off viering plaats van de landelijke interkerkelijke campagne Kerkproeverij. Op uitnodiging participeerde de SKIN-coördinator in deze feestelijke bijeenkomst.

Op 19 oktober sloot een Arabische kerk in Amsterdam zich aan bij de PKN. Op uitnodiging was de voorzitter van SKIN hierbij aanwezig.

In de Domkerk in Utrecht vond op 31 oktober de Nationale Viering 500 jaar Reformatie plaats. Tijdens de viering stond de Protestantse Kerk in Nederland, samen met vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke Kerk en andere kerkgenootschappen en religies, stil bij de betekenis van de reformatie en het protestantisme voor Nederland. Koning Willem-Alexander was aanwezig bij de viering. Op uitnodiging hebben vanuit SKIN onder meer voorzitter Rhoïnde Mijns-Doth, bestuurslid Johannes Linandi en coördinator Anmar Hayali deelgenomen aan deze historische en oecumenische herdenking.

De Stichting Zendingserfgoed wijdt haar kalender voor volgend jaar aan de Oriëntaals-Orthodoxe kerken in ons land. Iconen en miniaturen die in deze Nederlandse kerken te vinden zijn, sieren deze kalender. Bovendien geeft de kalender informatie over deze kerken en hun geschiedenissen, die vaak met vervolging en vluchten naar andere landen zijn doortrokken. Verder gaat de kalender in op de kerken in de Nederlandse situatie, wordt nader op de iconografie ingegaan en wordt het werk van het Zendingserfgoedhuis voorgesteld. Inmiddels heeft voorzitter drs. Huub Lems van de Stichting Zendingserfgoed de kalender overhandigd aan paus Tawadros II van de Koptisch-Orthodoxe Kerk, aartsbisschop Polycarpus van de Syrisch-Orthodoxe Kerk in Nederland en priester Mashtots van de Armeens-Apostolische Kerk in Almelo. Bij de kalender 2018 is op verzoek een boekje verschenen met toelichtingen. Op 4 november overhandigde drs. Lems het eerste exemplaar van het boekje aan de coördinator van SKIN, die zijn waardering uitsprak voor dit initiatief.

Jongeren en geestelijke leiders van verscheidene oosterse en westerse kerken kwamen op 11 november bij elkaar in Breda, tijdens de Jongerenontmoeting Oosterse en Westerse Kerken met als thema 'Christus de Wijnstok, wij de ranken' (zie Johannes 15). Het idee van een Iraaks-Nederlandse christenvrouw om jongeren van allerlei kerken bij elkaar te brengen, kreeg steun van de Rooms-Katholieke bisschop van Breda, mgr. Liesen, en andere leiders van diverse kerken. De deelnemende jongeren en kerkleiders hebben hun eigen gemeenschappen en kerkelijke tradities gepresenteerd. Op uitnodiging van mgr. Liesen heeft de coördinator van SKIN de aanwezigen kort toegesproken. Er werd samen gebeden en de eenheid in Christus werd benadrukt.

De Evangelische Omroep (EO) vierde op 13 november haar 50-jarig bestaan in Hilversum met een inspiratie-event. De volle zaal, bestaande onder meer uit vertegenwoordigers van kerken, christelijke organisaties, media, politiek en onderwijsinstututen, luisterde naar toespraken en maakte de presentatie van een nieuw onderzoek over het geloof van (protestantse) jongeren mee. De SKIN-coördinator was hierbij aanwezig en nam deel aan een workshop over de toekomst van het christendom in Europa en de positie van de migrantenkerken in de samenleving.

Op 23 augustus 2018 viert de Wereldraad van Kerken zijn 70ste verjaardag met een symposium, pelgrimage door de hoofdstad en een officiële viering in zijn geboorteplaats: de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Vertegenwoordigers van de Wereldraad van Kerken, Raad van Kerken in Nederland, Kerk in Actie en Protestantse Theologische Universiteit nemen zitting in de initiatiefgroep die eindverantwoordelijk is voor dit jubileumfeest. Ter gelegenheid van deze historische viering is een werkgroep samengeroepen die van 21 t/m 23 augustus 2018 een jongerenconferentie wil vormgeven rond het thema van de viering en het symposium: '*Together we move – pilgrimage of justice and peace*'. Op uitnodiging participeert de coördinator namens SKIN in deze werkgroep.

VI. Overheid en politiek

In het kader van de landelijke verkiezingen op 15 maart 2017 organiseerden SKIN en SKIN-Rotterdam op 6 februari een verkiezingsdebat in Rotterdam, om onze stem als kerken richting de politiek te laten horen en ons te informeren over welke standpunten de verschillende partijen hebben. Op 13 maart organiseerde SKIN een tweede verkiezingsdebat in Amsterdam.

Op 26 juni heeft de heer Chris van Dam, Tweede Kamerlid voor het CDA, de coördinator van SKIN uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek in de Tweede Kamer. Het gesprek ging onder meer over de huisvestingsproblematiek waarmee veel migrantenkerken geconfronteerd worden.

Op uitnodiging van de heer Wouter Beekers, directeur van het Wetenschappelijk Instituut van de ChristenUnie, heeft de SKIN-coördinator op 1 december deelgenomen aan een dinersessie in Doorn die georganiseerd was om samen met een select gezelschap van leiders uit de brede christelijke beweging na te denken over het kernprogramma van de ChristenUnie.

VII. Advies, consultatie, voorlichting en onderzoek

De volgende inleidingen, lezingen, interviews en andere bijdragen werden op uitnodiging gegeven:

Op uitnodiging heeft SKIN-coördinator Anmar Hayali een interview gegeven ten behoeve van een nieuw onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau naar de religieuze ontwikkelingen in Nederland. Naar verwachting zal het rapport volgend jaar worden gepubliceerd en gepresenteerd en een hoofdstuk bevatten over de positie van migrantenkerken en internationale kerken in ons land.

Op 8 maart verscheen een nummer van het blad De Stad Amersfoort waarin een tekst over het werk van SKIN en haar 20-jarig bestaan werd opgenomen. Ten behoeve hiervan werd de SKIN-coördinator geïnterviewd.

In maart bracht een groep predikanten uit Duitsland een driedaags werkbezoek aan Nederland. Omdat zij daar de samenwerking coördineren tussen migrantenkerken onderling en met de verschillende regionale protestantse *Landeskirchen*, wilden zij zich oriënteren op dit terrein in ons land. Op uitnodiging heeft SKIN-coördinator op 9 maart de internationale kerken in Nederland, het werk van SKIN als landelijke vereniging van deze kerken en allerlei ontwikkelingen in het veld gepresenteerd aan de deelnemers van de conferentie in Doorn, en ervaringen met hen uitgewisseld. Verder hebben deze predikanten enkele Nederlandse migrantenkerken bezocht.

Dit voorjaar was coördinator Anmar Hayali weer te gast bij *Tyndale Theological Seminary* (TTS) in Badhoevedorp. Op uitnodiging van dr. Daniel Ahn, assistent hoogleraar interculturele studies bij TTS, heeft hij op 30 maart de docenten, staf en studenten van TTS toegesproken over het belang van toerusting van christenen ten behoeve van de vervulling van Gods missie en de opbouw van Zijn koninkrijk. Op 11 april nodigde ds. Ahn hem weer uit, om een gastcollege te geven, die deel uitmaakte van de module '*Global Diaspora Missiology*'. Hierbij heeft de coördinator een overzicht gegeven van de vele en zeer diverse migrantenkerken en internationale kerken in ons land en het brede veld kort geschetst.

Op uitnodiging van voorzitter Henk Meulink van de Raad van Kerken Amsterdam heeft de SKIN-coördinator op 21 september gesproken tijdens de Algemene Vergadering van de Raad. Hij presenteerde een overzicht van de zeer diverse internationale kerken en migrantenkerken in Nederland, waarvan een groot deel is gevestigd in Amsterdam, en ging met de aanwezigen in gesprek over de mogelijkheden om de relaties te bevorderen tussen autochtone en internationale kerken (zie hoofdstuk III).

Op 6 oktober organiseerde het Nijmeegs Instituut voor Missiewetenschappen (NIM) het symposium 'God blijft in Nederland! Rooms katholieke migranten in kerk en samenleving', ter gelegenheid van de presentatie van een online database van Rooms-Katholieke migrantenparochies en geloofsgemeenschappen van migranten in Nederland. Sprekers waren dr. Jorge Castillo Guerra, dr. Erik Sengers, en SKIN-coördinator ir. Anmar Hayali. Hierna was er ruimte voor vragen en discussie met de deelnemers. Aan het nieuwe online overzicht hebben de meeste Rooms-Katholieke migrantengemeenschappen in ons land hun medewerking verleend door het leveren van eigen geactualiseerde gegevens.

Op 25 november organiseerde de Evangelisch-Lutherse Kerk in Noord-Duitsland in samenwerking met internationale kerken in Hamburg een speciale interkerkelijke ontmoetingsdag in de stad. De initiatiefnemers oriënteren zich sinds kort op de mogelijkheden om een platform van internationale en autochtone kerken in de regio op te richten. Zij hadden al drie bijeenkomsten met de doelgroep belegd en wilden deze keer zich bezinnen op de jarenlange ervaringen vanuit Nederland op dit gebied. De organisatie nodigde coördinator Anmar Hayali van SKIN uit om de aanwezigen bij te praten over het werk van SKIN. De coördinator schetste de Nederlandse context, presenteerde allerlei ontwikkelingen in het veld, en ging daarna in op de vragen en opmerkingen van de deelnemers. De organisatie sprak waardering uit voor deze bijdrage met praktische inzichten, de hoop om hiermee aan de slag te gaan en de intentie om SKIN over enige tijd weer uit te nodigen.

Op verzoek van de redactie van het maandelijks blad *Woord & Dienst* schreef SKIN-coördinator Anmar Hayali sinds september 2016 artikelen over verscheidene internationale kerken en migrantenkerken voor de rubriek 'Wereldkerk in eigen land'. Dit jaar presenteerde hij portretten van de Arabische (Evangelische) kerken in Nederland (januari), Kroatische Katholieke Parochie st. Nikola Tavelić (maart), *Victory Outreach* in Nederland (april), Oosters-Orthodoxe kerken in Nederland (mei), *Myanmar Christian Fellowship* (juni en juli), de Engelssprekende internationale Rooms-Katholieke

Church of Our Saviour (augustus), *Presbyterian Church of Ghana* (september), *Keluarga Katolik Indonesia* (oktober) en de Anglicaanse Kerk in Nederland (november). In het februari-nummer is een interview met hem opnieuw geplaatst. Hiermee telt de rubriek één inleidend artikel en 12 portretten van zeer diverse kerken, en dit leek de redactie en de SKIN-coördinator een mooie afsluiting.

Wat is de visie van ‘gevestigde kerken’ op kerken afkomstig uit een ander land of met een andere culturele achtergrond? En wat betekent het voor deze kerken om kerk ‘in den vreemde’ te zijn? Over deze en vergelijkbare vragen ging het op 30 november en 1 december tijdens een overleg tussen vertegenwoordigers van de PKN, de Evangelische Kerk in Duitsland (EKD), Nederlandse kerken in Duitsland en Duitse kerken in Nederland. Op uitnodiging van dr. Sjaak van ’t Kruis hebben ds. Marla Winckler-Hulselan van SKIN-lidkerk *Gereja Kristen Indonesia Nederland* (GKIN, Indonesisch-Nederlands Christelijke Kerk) en de SKIN-coördinator Anmar Hayali het selecte gezelschap toegesproken vanuit het perspectief van de kerken ‘in den vreemde’, tijdens de avondsessie op 30 november in Nieuw Hydepark te Doorn. Tot de aanwezigen behoorden PKN-preses ds. Karin van den Broeke en scriba dr. René de Reuver van de PKN. Op 1 december werden Duitse kerken in Nederland uitgenodigd om het woord te voeren, waaronder SKIN-lidkerk *Deutsche Evangelische Gemeinde* in Den Haag.

Aan de hand van vragen vanuit allerlei sectoren van onze samenleving constateren wij dat het fenomeen migrantenkerken steeds beter in beeld komt. Zo trekt het ook de aandacht van sommige studenten die ervoor kiezen om hun (afstudeer)opdrachten hieraan te wijden. Dit jaar heeft SKIN op verzoek van enkele studenten hen geholpen door het geven van praktische informatie, advies en interviews.

In 2017 hebben diverse media hun aandacht gevestigd op migrantenkerken en hebben vertegenwoordigers van diverse internationale kerken, waaronder sommige lidkerken, op uitnodiging interviews gegeven in verschillende media. We kunnen dankbaar constateren dat de zichtbaarheid van deze kerken in onze samenleving toeneemt.

VIII. Contacten en samenwerking

In 2017 is de samenwerking met diverse kerkelijke en niet-kerkelijke organisaties en instellingen voortgezet middels onder meer gezamenlijke samenwerkingsverbanden. Nieuwe contacten zijn aangegaan en gezamenlijke initiatieven met externen zijn ondernomen.

Nederlands Christelijk Forum (NCF)

Geïnspireerd door het model van het *Global Christian Forum* (GCF, www.globalchristianforum.org) en naar aanleiding van de tweede mondiale bijeenkomst van het GCF in Indonesië van 4 tot en met 7 oktober 2011, is een klein aantal leiders van Nederlandse kerken en christelijke organisaties in het najaar van 2011 een aantal keren bij elkaar gekomen om het idee van een Nederlands Christelijk Forum (NCF) te bespreken. In 2012 zijn deze gesprekken voortgezet en is besloten om tot de oprichting van het NCF over te gaan. Om het NCF gestalte te kunnen geven is een stuur- en een adviesgroep met een brede kerkelijke samenstelling in het leven geroepen. De stuurgroep zet de grote beleidslijnen van het NCF uit en is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle activiteiten van het NCF, terwijl de adviesgroep meehelpt met het ontwikkelen van de activiteiten, mede zorgt voor het draagvlak en de stuurgroep bijstaat met raad en daad. De stuurgroepleden zijn aartsbisschop dr. Joris Vercammen namens de Oud-Katholieke Kerk, scriba dr. René de Reuver (als opvolger van dr. Arjan Plaisier) en zijn beleidssecretaris dr. Sjaak van ’t Kruis namens de PKN, voorzitter ds. Machiel Jonker (als opvolger van ds. Peter Sleebos) en ds. Wilkin van de Kamp namens de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten (VPE), voorzitter ds. Rhoïnde Mijns-Doth namens SKIN en de heer Wilfred Fijnvandraat, secretaris Stichting Geloofsgesprekken. De leden van de adviesgroep zijn algemeen secretaris ds. Klaas van der Kamp namens de Raad van Kerken (RvK), directeur ds. Jan Wessels namens Missie Nederland, voorzitter ds. Gerrit de Fijter namens de Nationale Synode en coördinator

ir. Anmar Hayali namens SKIN. Evenals het GCF streeft het NCF ernaar “om een open ruimte te creëren waarin vertegenwoordigers vanuit de breedte van de christelijke kerken en interkerkelijke organisaties, die de Drie-enige God en Jezus Christus als perfect in Zijn goddelijkheid en menselijkheid belijden, bij elkaar kunnen komen om wederzijdse respect te bevorderen, gemeenschappelijke uitdagingen te verkennen en samen het hoofd te bieden hieraan”.

Tijdens de slotretraite van Wij Kiezen Voor Eenheid (WKVE) op 5 en 6 februari 2013 in Helvoirt is het initiatief WKVE ingestroomd in het NCF. Het NCF is dan ook tijdens deze retraite officieel opgericht. Op 25 en 26 juni 2013 organiseerde het NCF haar eerste retraite in Helvoirt. Deze retraite is een voortzetting van de gehouden retraites van WKVE (2010-2013). In 2014 hield het NCF haar tweede retraite op 18 en 19 juni in Elspeet. Op 18 en 19 maart 2015 vond de derde jaarlijkse retraite plaats in Elspeet. De vierde retraite vond plaats op 1 en 2 juni 2016 te Elspeet.

Zo'n 50 christelijke leiders uit allerlei kerkelijke tradities en culturele achtergronden hebben op 7 en 8 juni 2017 deelgenomen aan de vijfde jaarlijkse retraite van het NCF in Elspeet. De deelnemers zijn met elkaar het geloofsgesprek aangegaan en hebben elkaar meer leren kennen en (h)erkennen als medechristenen. Het thema van deze retraite was 'De kerk als creatie en als werktuig van de Geest'. Vanuit SKIN hebben voorzitter ds. Rhoïnde Mijnaals-Doth, bestuurslid ds. Johannes Linandi, bestuurslid broeder Tecleab Habte en coördinator Anmar Hayali deelgenomen aan deze retraite.

Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS)

Net als in voorgaande jaren heeft drs. Paul The Gwan Tjaij namens SKIN ook in 2017 deelgenomen aan het Breed Medisch Overleg (BMO), een initiatief van stichting LOS, waarin naast SKIN andere organisaties deelnemen die zich inzetten voor de gezondheidszorg aan ongedocumenteerde migranten.

Nederlands Bijbelgenootschap (NBG)

De contacten met het NBG zijn ook in 2017 voortgezet. Sinds 2013 vertegenwoordigt bestuurslid broeder Tecleab Habte SKIN in de Ledenraad van het NBG.

Protestantse Kerk in Nederland (PKN)

Met de PKN is de samenwerking steeds onderhouden.

Als vervolg op de bijeenkomst van september vorig jaar heeft op 20 maart in Utrecht een tweede ontmoeting plaatsgevonden tussen de nieuwe scriba van de PKN, dr. René de Reuver, PKN-beleidsmedewerkers die werkzaam zijn op het terrein van relatieopbouw met de internationale kerken, en vertegenwoordigers van SKIN en SKIN-Rotterdam.

Voorts zijn in 2017 (kennismakings-)gesprekken gevoerd en is informatie uitgewisseld met:

- Alpha
- Kerk in Actie
- Nederlandse Zendingsraad (NZR)
- Projecten in Nederland (PIN) van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR)
- Stichting Kerken voor Kerken
- Stichting Mara
- Stichting Rotterdam

IX. Tenslotte

Ook in 2017 heeft SKIN samen met andere organisaties en betrokkenen een bijdrage mogen leveren aan de bevordering van het Samen Kerk in Nederland zijn en verdere stappen gezet om haar doelstellingen te realiseren. Tal van activiteiten en initiatieven zijn ondernomen en veel is verricht binnen kerkelijk en maatschappelijk Nederland, door de lidkerken en werkorganisatie van SKIN en met partnerorganisaties en andere betrokkenen. Kerken en christenen uit allerlei kerkelijke tradities en culturele achtergronden participeerden hierin. Het is verheugend om waar te nemen dat er een groeiend besef is onder christenen in Nederland van onze eenheid en gemeenschap in Christus. Het gaat er om dat broeders en zusters elkaar ontmoeten en erkennen. Wij leren in dit proces nieuwe zaken die verrijkend zijn. Wij zijn God dankbaar voor dit proces van verzoening binnen het Lichaam van Christus in ons land. De wereld zal onze missionaire roeping zien en ons getuigenis naar de samenleving (zie Johannes 17:21). De aanwezigheid van vele (nieuwe) kerken in Nederland is een gave van God, ook in deze tijd dat velen de zogenaamde traditionele kerken verlaten. Onze God laat niet varen de werken van Zijn handen.

Onder leiding van onze Heer en Heiland Jezus Christus, het Hoofd en de Herder van Zijn Kerk, zetten wij ook in 2018 vol moed en vertrouwen het werk voort.

Moge God de lidkerken, het bestuur, de staf, de vrijwilligers, en andere betrokkenen rijkelijk zegenen, ook in 2018.

Alle eer en dank aan onze Heer Jezus Christus!

Bijlagen

Bijlage A: Stichting Vrienden van SKIN

Bestuur

Drs. mr. Huub Lems, voorzitter
Dhr. Jan Fennema, penningmeester
Ing. Ernest Scipio, secretaris
Ds. Arnold van Heusden, lid

Comité van Aanbeveling

Ds. Ineke Bakker	Mw. Cynthia Ortega-Martijn
Prof. dr. Bram van der Beek	Dr. Arjan Plaisier
Dhr. Hans Brüning	Dr. Bas Plaisier
Drs. Kathleen Ferrier	Prof. dr. Jan Pronk
Prof. dr. Jan Jongeneel	Dr. Egbert Rooze
Ds. Klaas van der Kamp	Ds. Otto Ruff
Rev. Tom Marfo	Dr. Joris Vercammen
Dr. Gert Noort	Dr. Hans Visser
Drs. Paul van Oosten	

Bijlage B: Bestuur en staf van SKIN

Bestuur

Ds. Rhoïnde Mijnaals-Doth	voorzitter
Dhr. Jan Scholten	penningmeester
Pastor Onaolapo Smith Asubiaro	lid
Pastor Tecleab Habte	lid
Mevr. Saar Lekatompeppy-Pattinasarany	lid
Ds. Johannes Linandi	lid
Ds. Zeth C. M. Mustamu	lid
Pastor John J. Serebour	lid
Pastor Leonard Bitu Kasima Uhuru	lid
Drs. Paul The Gwan Tjaij	adviseur
Dr. Sjaak van 't Kruis	adviseur

Staf

Ir. Anmar S. N. Hayali	coördinator
------------------------	-------------

Bijlage C: Ledenlijst SKIN

Acts Revival Church International
Alliance Messianique pour l'Evangelisation des Nations (A.M.E.N.) – Schiedam
Apostolic Church International – Amsterdam
Arise for Jesus Ministries
De Armeense Apostolische Kerk van Nederland – Almelo en Amsterdam
Assemblee Evangelique du Dieu Vivant
Assemblee Evangelique Mon Rocher – Breda en Tilburg
Assemblee Evangelique la Victoire de Jesus Christ
Centre Evangelique Jesus la Pierre Angulaire – Almere
Centre Missionaire Bethesda
8e CEPAC (Communauté Eglise Pentecôtiste de l'Afrique Centrale) Philadelphia Swahili Kerk
Christian Arab Community Church
Christian Baptist Church
Christian Family International "House of Transformation"
Christengemeente Alpha & Omega – Rotterdam
Christengemeente Filadelfia van Apocalipsis
Colonne de la Verité Ministries
Communauté Chrétienne de Den Bosch
Deutsche Evangelische Gemeinde, Den Haag
Eglise Basilea d'Amersfoort
Eglise Evangelique de la Haye
Eglise Evangelique La Pierre Angulaire
Eglise Internationale d'Utrecht / M.I.R.S.
Eglise Kimbanguiste Nederland
Eglise Pentecote la Grace de Dieu
Eglise Pentecote la Source
El-Shaddai International Church – Amersfoort
Ethiopisch-Orthodoxe Tewahedo Kerk in Nederland (Debre Mewie Heilige Gabriel Kerk)
Evangelische Broedergemeente Nederland (EBGN)
The Everlasting Salvation Ministries
Father's House Movement – Beweging van Iraanse huiskerken in Nederland
The Filipino Parish in the Netherlands
Friends in Christ Ministries
Geredja Indjili Maluku (GIM, de Molukse Evangelische Kerk)
Gereja Kristen Indonesia Nederland (GKIN, Indonesisch-Nederlands Christelijke Kerk)
Gereja Minahasa Nederland – De Goede Herder (kerkgenootschap)
Gereja Minahasa International Church – De Ontmoeting Kerk (stichting)
Glorious Chapel International
Good News Ministries International
Gospel Revival Outreach Ministries
Holland Methodist Church
Holy Fire Revival Ministries International
Stichting Houd Vast
The House of Fellowship
Stichting Interkerkelijk Nieuwkomers Steunpunt
International Christian Fellowship Amersfoort (Grace Church en De Oase)
International End-Time Revival Ministries
Jesus Christ Foundation Church
Stichting (Mission) Jiewan Jyotie (The Light of Life Ministry)
King of Kings Baptist Church
LEEF! – Rotterdam
LifeWord Christian Center

Living Word Outreach Ministries
Love Christian Centre
Mahber Kristian Nederland / Ethiopian Evangelical Churches Union of the Netherlands (EECUN,
Unie van Ethiopische Evangelische Kerken in Nederland)
Maranatha Community Transformation Centre
Ministere de Victoire Armee Chretienne (M.V.A.C.)
Mountain of Fire and Miracles Ministries International, Den Haag
New Hope Christian Church – Deventer
Nieuwe Tak – Nieuw-Vennep
Oromo Christelijke Kerk – Utrecht
Pentecost Revival Church International
Persekutuan Kristen Indonesia (PERKI)
Perzische Kerk Kores
Power of Prayer Church – Gorinchem
Presbyterian Church of Ghana
Reconciliation and Restoration Church International
Redeemed Christian Church of God – Jesus House for All Nations
Redemption Faith Ministries
Resurrection Power and Living Bread Ministries
Rivers of Life Bible Church
Scots International Church Rotterdam
Sozo Mission – Kampen
Sudanese Gospel Mission
Sunday International Christian Outreach
Team Ministries
The Triumphant Faith Chapel
The True Teachings of Christ’s Temple
Urdu (Speaking) Congregation of The Protestant Churches in the Netherlands (de Pakistaanse Kerk in
Nederland) – Amsterdam en Rotterdam
Wells Salvation Church – Apeldoorn
The Word Miracle Church International